

Program PvdA voor Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden (HDSR) 2019

conceptversie per 5sept18

5 Dit program is bedoeld voor het interne beleid in de PvdA en als basis voor de onderhandelingen bij de coalitievorming. De fractie krijgt hiermee een richtlijn van de partij en zal verantwoorden als ze afwijkt. Voor het grote publiek in de verkiezingen komen korte gerichte teksten.

Inhoud:

- Inleiding: Water: van vijand tot vriend
- 10 1. Het waterschap ten dienste van de samenleving!
  - 2. Onze sociaaldemocratische uitgangspunten in het waterschap
  - 3. Eerlijke lastenverdeling
  - 4. Burgerparticipatie
  - 5. Veiligheid
  - 15 6. Ruimtelijke ordening en klimaat
  - 7. Voldoende water
  - 8. Peilbeheer veenweidegebied
  - 9. Natuur
  - 10. Recreatie
  - 20 11. Stedelijk water
  - 12. Schoon water
  - 13. duurzaamheid en innovatie
  - 14. Samenwerking
  - 15. MVO
  - 25 16. Internationale samenwerking
  - 17. De organisatie

Inleiding: Water: van vijand tot vriend

30 De hoofdtaken van het waterschap zijn: veiligheid tegen overstromingen en wateroverlast, voldoende water en schoon water.

Overstromingen voorkomen is de eerste taak. Goed inspelen op klimaatverandering (langdurige droogte en extreme regenbuien) wordt ook steeds belangrijker. Het allerbelangrijkste: water is ook een goede vriend! Zonder genoeg schoon water geen groen, geen leven. Water in stadse vijvers en grachten maakt de straat mooier.

35 Het waterschap krijgt steeds meer te doen. Dijken moeten sterker worden, water moet ruimte krijgen in de stad, waterzuiveringen vernieuwd en klimaatverandering aangepakt. Dat kost geld. Ondanks de stijging van de kosten wil de PvdA een stabiele tarief ontwikkeling, met een eerlijke verdeling van de lusten en de lasten voor iedereen. De kwijschelding voor de lagere inkomens moet helemaal blijven bestaan. En daarnaast blijft ons motto: de vervuiler/veroorzaker/verzoeker betaalt.

Voor de PvdA is maatschappelijk verantwoord ondernemen een uitgangspunt. Het waterschap moet bij ieder project zorgen voor werk, ook voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Alles wat het waterschap inkoopt, van pennen tot auto's gebeurt op basis van duurzame principes, fair-trade. .

45 Bij de waterschapsverkiezingen op 20 maart 2019 gaan de kiezers bepalen hoe we met ons water om moeten gaan. Water moet wat de PvdA betreft een van de uitgangspunten zijn en blijven bij de inrichting van ons land en onze omgeving. Besluiten daarover worden genomen op alle bestuurlijke niveaus: gemeente, waterschap, provincie, Rijk en zelfs Europa. Aandacht voor goede afstemming tussen die niveaus vinden wij daarom erg belangrijk.

50 We willen een democratisch gecontroleerd bestuur, want de belangen en bedragen waarover het waterschap gaat, zijn groot. In totaal wordt jaarlijks zo'n € 120 miljoen besteed aan het veilig houden van ons land (12 miljoen voor dijken) en het schoon houden en maken van ons water (60 miljoen). Het waterpeil zo beheren dat ons land bewoon- en bewerkbaar blijft kost nog eens 50 mln.

Democratisch betekent gekozen bestuurders. We zijn tegen het systeem van benoemde bestuurders, de zogeheten geborgde zetels.

55 Speerpunten voor de PvdA bij HDSR zijn:

- ❖ **ROOD GEZICHT**: solidariteit bij lusten en lasten (kwijschelding blijft; de veroorzaker betaalt);
- ❖ **GROEN KARAKTER**: duurzaamheid (energiezuinig en grondstoffen terugwinnen), natuur in stad en land (voldoende en schoon water, toegankelijk) en recreatie (wandelpaden en picknickplaatsen);
- ❖ **BLAUWE AANPAK**: water in stedelijk gebied (zwemwater, waterberging en doorstroming en geen blauwalg en hittestress)

65 1. "Het waterschap ten dienste van de samenleving!"

1.1 De plaats van het waterschap in het overheidsbestel

Waterschappen zijn steengoed in hun werk voor het leveren van veiligheid tegen overstromingen en wateroverlast en zorgen voor voldoende water en schoon water. Voor de Nederlanders is het zo vanzelfsprekend dat water schoon is en dat de dijk veilig is, dat iedereen dit vanzelfsprekend vindt.

70 Waterschappen zijn essentieel voor levensvoorwaarden en voor bestaanszekerheid in Nederland.

Ontwikkelingen en uitdagingen zijn er voor de (nabije) toekomst genoeg. Effecten van klimaatverandering, zoals langdurige droogte, extreme buien, zeespiegelstijging vragen om innovatie. Bodemdaling gaat gewoon door en zout water uit de zee trekt steeds verder ons land in. Hoe houden we ons land voor de toekomst goed bewoonbaar? We willen steeds meer duurzame energie opwekken en poep en plas gebruiken als grondstoffen, Tegelijkertijd staan waterschappen voor grote ontwikkelingen waar een antwoord op moet worden gegeven, zoals grondstoffenwinning en energietransitie. Die problemen moet ons waterschap stevig aanpakken, maar niet alleen.

75 Voor deze grote (klimaat)ontwikkelingen is samenwerking met provincies, gemeenten en bedrijven hard nodig. Dat maakt de verantwoordelijkheid voor het besturen in waterschap land ingewikkeld, als onderdeel van het binnenlands bestuur van Nederland. Wij denken goed na over de wijze waarop de samenwerking vorm krijgt.

1.2 Let op het democratisch gehalte bij samenwerking

85 We hebben het al gezegd: alle overheden moeten samenwerken.

Het credo "je gaat er over of niet" is niet meer vol te houden in een tijd waarin integraal gewerkt moet worden. Oplossingen voor problemen liggen tussen ieders verantwoordelijkheid in en dus zijn problemen steeds meer een verantwoordelijkheid voor overheden, bedrijven en bewoners gezamenlijk. Dit is een belangrijk onderdeel van de Omgevingswet. Zowel de gemeenschappelijke regelingen als publiek-private samenwerking vragen om extra bestuurlijke aandacht van het waterschap, omdat deze afsprakenkaders de beweeglijkheid en de directe controle van het lokale bestuur inperken. Men legt zich immers voor langere tijd vast. En beweegredenen voor het te voeren beleid kunnen geheel binnen de bedrijfsmatige afwegingen van externe partijen liggen, verhuld achter cijfers zonder toelichting of uitleg. De cyclus van vertegenwoordiging en verantwoording in het democratisch systeem wordt er 95 dus door beïnvloed.

1.3 Privatisering en marktwerking

De PvdA heeft het belang van de hele samenleving voor ogen bij het toepassen van sociaaldemocratische uitgangspunten en de keuzes die de partij daarbij maakt. Daarom staat de PvdA kritisch tegenover het privatiseren van overheidstaken.

Voor de PvdA is privatisering van overheidsdiensten alleen te verdedigen als de gevolgen voor prijs en kwaliteit duidelijk in het belang van de consument en de belastingbetaler uitvallen. De publieke controle op private uitvoering van publieke taken moet onverminderd van kracht blijven. Het waterschap moet voor deze controlerende taak vakmensen met (technische) kennis en expertise in dienst hebben. Als overheid heeft het daarbij de taak om het gelijke speelveld te borgen: naast powerplay van kapitaalcrachtige internationale instellingen moet ook burgerinitiatief een kans krijgen om bij te dragen aan een duurzame leefomgeving.

110 2. Onze sociaaldemocratische uitgangspunten in het waterschap

Sommigen zeggen, dat het waterschap geen politiek hoort te bedrijven, omdat “er niet zoiets bestaat als een linkse of rechtse dijk”. Wij benaderen dat anders en baseren dat op onze sociaal-democratische principes.

115 **2.1 Solidariteit**

Voor de PvdA is solidariteit het allesbepalende uitgangspunt. We hebben niet alleen oog voor hen die het in financiële zin of anderszins moeilijk hebben, maar we hebben het ook over solidariteit met de komende generaties. Duurzaamheid is leidend om voor de generaties na ons een schone en leefbare aarde achter te laten.

120

2.2 De sterkste schouders dragen de zwaarste lasten

Voor bewoners met een kleinere portemonnee zijn de waterschapslasten soms een onevenredig zware last. Vandaar dat kwijtschelding van deze lasten op zijn plaats is. Wij zien dit als een rechtvaardige lastenverdeling, de sterkere schouders dragen iets meer lasten.

125

2.3 Iedereen moet mee (kunnen) doen.

In de projecten van het waterschap zetten we in op meer ruimte voor inbreng van inwoners en (belangen)organisaties bij de keuze en uitwerking van plannen (en varianten daarbinnen) die hun leefomgeving veranderen. Tijdens de uitvoering van projecten in de leef- en woonomgeving van onze inwoners verstevigen we de samenwerking. Nadrukkelijk wil de PvdA dat HDSR de inwoners, ondernemers en (maatschappelijke) organisaties uitnodigt om met initiatieven te komen die leiden tot een aangenamere en groen-blauwe leefomgeving. Zo versterk je niet alleen de band van de bewoners met hun gebied, maar maak je ook gebruik van hun deskundigheid.

130

135 **2.4 Een dienstbare opstelling**

De overheid is er voor alle inwoners. Dat betekent, dat de burger moet kunnen snappen wat de overheid aan activiteiten verricht en waarom ze dit doen. Een heldere communicatie is daarbij van belang. Luisteren is ook een kunst, overheden moeten hier nog beter in worden. Onnodige bureaucratie is uit den boze, met bewoners en initiatiefnemers meedenken is een must. Maak het niet moeilijker dan nodig is.

140

2.5 Eerlijk werk

Het waterschap heeft als overheid een extra verantwoordelijkheid:

- 145 a. Het waterschap sluit alleen contracten met bedrijven, die de cao van hun bedrijfssector respecteren en voldoende mensen met een arbeidshandicap in dienst nemen.
- b. Het waterschap geeft zelf het goede voorbeeld door:

- Personeel zoals schoonmakers, portiers en kantine medewerkers perspectief te bieden, bijvoorbeeld door ze in vaste dienst te nemen
- Genoeg banen aan te bieden aan mensen met een arbeidshandicap (minimaal het quotum)
- Geen gebruik te maken van payroll-constructies

150

c. Het waterschap zorgt, dat scholieren en studenten meer stages aangeboden krijgen en zet zich in om leerwerkbanen te organiseren.

2.6 Internationale solidariteit

155

Solidariteit gaat over grenzen heen. Voor veel mensen in andere landen is water een probleem: of ze hebben last van overstromingen of er is te weinig water of ze hebben een probleem met teveel verontreinigd water. Juist op het gebied van water in al zijn facetten kan Nederland een helpende hand bieden door het beschikbaar stellen van kennis. HDSR zal haar kennis actief delen samen met andere waterschappen, met overheden in andere landen.

160

2.7 Klimaatverandering

165

De aarde leefbaar houden voor mens en dier is een kernwaarde, een belangrijke voorwaarde voor bestaanszekerheid. Hoosbuien, overstromingen en stormen komen steeds vaker voor en de opwarming van de aarde heeft grote invloed op alles en iedereen. De grootste negatieve gevolgen komen meestal terecht bij de mensen die het toch al moeilijk hebben. De zeespiegel stijgt, de landbouw wordt getroffen, versteende wijken lopen onder, kusten worden bedreigd. In Parijs is een wereldwijd klimaatakkoord afgesloten om de opwarming van de aarde onder de 2 graden te houden. Onze inzet is dan ook energieneutraal te zijn in 2025 en vervuiling, verontreiniging en CO2 uitstoot zoveel mogelijk tegen te gaan. De natuur beschermen we en we hebben zorg voor de biodiversiteit.

170

3. Eerlijke lastenverdeling:

Zoals je van de PvdA mag verwachten, vinden wij dat de sterkste schouders de zwaarste lasten moeten dragen. De laagste inkomens houden daarom de kwijtschelding van hun waterschapsbelasting.

175

Bij een eerlijke verdeling hoort ook het uitgangspunt, dat de veroorzaker van vervuiling betaalt. Dat strookt met het uitgangspunt dat belastingen als rechtvaardig moeten worden ervaren. Dat principe eindigt echter waar het principe “De sterkste schouders dragen de zwaarste lasten” zwaarder gaat wegen. Daarnaast streeft de PvdA naar een gelijkmatige ontwikkeling van de tarieven in de tijd.

Dus:

180

*

- Meer maatwerk in de tariefstelling. De PvdA handhaaft de ruime norm voor kwijtschelding. Hierbij moet aandacht zijn voor de situatie van kleine zelfstandigen met sterk wisselende inkomsten. We werken aan een rechtvaardiger verdeling van de tarieven voor 1, 2 en meer persoons huishoudingen. De tarieven voor ‘gebouwd’ en ongebouwd’ worden in samenhang bekeken.
- Met maatwerk bij de tariefstelling wordt naar een structuur gezocht waarin goed gedrag (lees: ‘hoe duurzamer en groener, hoe beter’) van bewoners en ondernemers wordt beloond. In dat kader past bijvoorbeeld ook een beloning voor hen die hun regenwaterafvoeren volgens de geldende regels (gedeeltelijk) afkoppelen van het riool
- Voor het verrichten van diensten en het verlenen van vergunningen wordt een kostendekkend tarief in rekening gebracht.
- De zuiveringsheffing voor de inwoners gaat van een norm van 1 vervuilingseenheid voor één persoon en van drie vervuilingseenheden voor 2 of meer personen naar 1 respectievelijk 2 en 3 vervuilingseenheden voor 1 respectievelijk 2 en 3 of meer personen.

185

190

195

4. Burgerparticipatie

De PvdA wil een bestuur, dat werkt vanuit vertrouwen in de samenleving. In de regelgeving heeft een verschuiving plaatsgevonden van rechten naar verplichtingen van burgers en ondernemers. Er is een vervreemding ontstaan tussen het waterschap (politieke en ambtelijk) enerzijds en de bewoners
 200 waarvoor deze werken anderzijds. Tegelijkertijd zijn bewoners ook mondiger geworden. De PvdA wil het verloren vertrouwen herstellen. Vooral binnen de bestuurslagen die het dichtst bij de inwoners staan, wil de PvdA, dat de politiek weer gezien wordt als hét instrument om problemen op te lossen en nieuwe ontwikkelingen te ondersteunen.

Voor de PvdA in het waterschap betekent dit in de komende periode, dat we een verdere omslag willen laten zien naar betrokkenheid van de burger bij het werk van het waterschap, waarbij dat waterschap ook sterker een meedenkende en faciliterende houding inneemt. De PvdA wil dat het waterschap ervaring opdoet met bewoners en ondernemers die ruimte krijgen om zelf initiatieven te nemen. De overheid moet zorgen voor (rand)voorwaarden (bijvoorbeeld: een goede balans tussen maatschappelijk en individueel belang) en het faciliteren van de initiatieven. Bij het begin van
 210 initiatieven moet voor initiatiefnemers duidelijk zijn wat zij van het waterschap mogen verwachten, en wat niet. Onduidelijkheid over hoe de representatieve democratische besluitvorming (via bestuur) zich verhoudt tot de ‘participatie democratie’ is essentieel. Het meedoen van de burger doet een beroep op creativiteit, zet aan tot ondernemerschap en biedt kansen op het gebied van werk, welzijn, duurzaamheid en recreatie.

215 De PvdA wil, dat in de komende periode initiatieven worden genomen om spelregels voor burgerparticipatie uit te werken, vast te leggen en deze vervolgens uit te voeren; dit doen we samen met de inwoners, ondernemers en gemeentes.

Dus:

- 220 - Bij het maken van plannen wordt vroegtijdig van gedachten gewisseld met bewoners en andere betrokkenen. Doel is dat hieruit een samenwerking groeit bij de vraag hoe je iets kunt realiseren.
- Om bij inwoners duidelijk te maken wat het waterschap doet, besteden we aandacht aan nieuwe vormen van communicatie. Bijv. een benadering via social media met filmpjes waarin specifieke werkzaamheden van het waterschap worden getoond.
- 225 - In iedere gemeente komt een waterloket van gemeente en waterschap waar de burger met zijn vragen en klachten terecht kan. Samenwerken (en dus ook luisteren) staat voorop en bureaucratie wordt bestreden.
- Voor het bevorderen van het omgevingsbewustzijn is voorlichting op scholen en tijdens evenementen belangrijk. Excursies en rondleidingen rond waterbeheer, rioolwaterzuiveringen en cultuurhistorie worden georganiseerd en initiatieven van anderen daartoe worden
 230 gestimuleerd.
- De PvdA wil specifiek voor deze extra educatieve inzet ook financiële middelen vrijmaken.

235 5. Veiligheid:

Veiligheid is de eerste en belangrijkste taak van de waterschappen. Iedereen in Nederland moet veilig kunnen wonen en werken achter stevige dijken. Het waterschap adviseert andere overheden waar huizen en bedrijven veilig kunnen worden gebouwd en beheerd.

240 Heftige piekbuien kunnen het peil van de Rijn bij Lobith enorm opstuwen. De rivierdijken moeten dus versterkt worden, opdat ze opgewassen blijven tegen het toenemende water dat de klimaatproblematiek (stijging zeespiegel, hevige regenbuien en extreme droogte) met zich meebrengt. Als dat toch mis gaat, moeten we daar op zijn voorbereid. Overheden en bedrijven moeten weten welke functies en infrastructuur kwetsbaar zijn. Zijn alle hulpdiensten in Woerden nog bereikbaar?

Dus:

- 245
- Versterking van de dijken van Nederrijn en Lek geschiedt met een zorgvuldige inpassing in het landschap en met respect voor de cultuurhistorische elementen.
  - Door versterking van de Lekdijk hoeft de Noord-IJsselkade in Montfoort en Oudewater niet meer op klimaathoogte gebracht te worden en kan als regionale waterkering ingericht worden.
  - Bewoners in de directe omgeving worden bij de dijkversterking betrokken. Het is immers hun leefomgeving of (soms letterlijk) voortuin.
- 250
- Dijken krijgen, waar mogelijk, een recreatieve functie door ze toegankelijk te maken voor fietser en voetganger en de aanwonenden. Een “rode” dijk is immers groen.
  - Maak de Lekdijk bloemrijk, opdat ze niet alleen mooier en sterker wordt, maar ook een bijdrage levert aan de biodiversiteit, dus aantrekkelijk voor vlinders en bijen.
- 255
- De aanleg van de dijken wordt zo uitgevoerd dat ze moeilijk toegankelijk worden voor de graverij van de muskusrat; bij de muskusrattenvangst worden zoveel mogelijk diervriendelijke methodes gebruikt.
  - Om schade te beperken zorgen we. dat bij doorbraken de boezem (bv de Wiericke, Schalkwijkse Wetering, Oude Rijn) in afzonderlijk afsluitbare delen opgedeeld kan worden.
- 260
- We zijn actief bij het ontwikkelen en gebruiken van innovatieve technieken: warmte- en verschuivingsensoren, geotextiel tegen piping (water dat door de dijk sijpelt en de dijk uitholt door zand mee te voeren), etc.
  - We versterken de samenwerking met de Veiligheidsregio, provincie en gemeenten en laten ons veiligheidssysteem regelmatig testen; niet alleen op doorbraken, maar ook op evacuatie en het beperken van de schade met het oog op een snelle wederopbouw. Te denken valt aan laaggelegen verbindingswegen in het veenweidegebied.
- 265
- Calamiteiten moeten we snel kunnen opvangen met noodmaatregelen en de communicatie met de burger hierover moet concreet en helder zijn.
  - Voor kwetsbare gebieden schatten we de risico’s vooraf in. In samenspraak met de burger bereiden we plannen voor om risico’s te beperken, bijvoorbeeld in Kockengen en omgeving.
- 270
- Voor burgers moet helder zijn welke plekken als eerste onder water komen te staan bij een dijkdoorbraak en waar het veilig is. Waar kun je jezelf en familie in veiligheid brengen?

275 6. Ruimtelijke ordening en klimaat

Water is van belang bij het maken van keuzes in de ruimtelijke ordening, maar ook behulpzaam bij het uitvoeren van de gemaakte keuzes. Bouwen op plekken met een groot risico op wateroverlast of overstroming moet voorkomen worden. Bouw dus niet op de lage plekken. “Functie volgt peil” (in plaats van andersom) op plekken waar dit verstandig is. Bebouwing op hoge plekken, natuur op natte

280 plekken en landbouw waar dat past. Rijk, provincies en gemeenten bepalen de keuzes in de ruimtelijke ordening, maar de waterschappen geven advies bij het maken van de plannen. Dat is het meest effectief als de waterschappen vanaf de eerste ideevorming mee aan tafel zitten.

De PvdA vindt het waterbeheer in het stedelijk gebied steeds belangrijker, mede omdat juist daar ingespeeld moet worden op de klimaatontwikkelingen.

285

Klimaatadaptatie

De toenemende klimaatproblematiek (hevige en langdurige lokale slagregens, extremere droogte (hittestress), hogere rivierstanden) brengt een intensievere samenwerking met de veiligheidsregio (provincie en gemeenten) gericht op concrete plannen en oefeningen voor aangewezen gebieden en het voorbereiden van noodmaatregelen.

290

In het gebouwde gebied is een voldoende hoog waterpeil van belang om het rotten van de houten fundering van woningen tegen te gaan, voor schoon water in de grachten en rivieren en voor een plezierige beleving en recreatie op en bij het water. Ook voor de opvang van klimaatverandering zijn groen en blauw belangrijk in de stad: bij piekbuien kan het riool het water niet aan en moet water
 295 worden vastgehouden in bodem en groengebieden. Hiervoor kunnen ook piekbergingen worden aangelegd. Bij droge periodes kan water en groen hittestress in de gebouwde omgeving helpen voorkomen.

Dus:

- 300 - Wij zijn voorstander van een wateradvies door het waterschap reeds bij het opstellen van de eerste ruimtelijke beleidsideeën. Het waterschap moet vanaf het prille begin meedenken.
- In gebieden waar wateroverlast kan plaatsvinden, krijgen (nieuwe) bewoners advies over voorzorgsmaatregelen.
- 305 - Bij het maken van plannen en het nemen van maatregelen is communicatie met bewoners voorwaarde voor een efficiënte werkwijze met draagvlak. Communicatie is niet alleen praten, maar ook luisteren.
- Waterschappen zijn er voor de burger. Daarom moet het waterschap bij de inrichting van zijn gebieden en kades oog hebben voor de landschappelijke waarden, natuur, cultuurhistorie en recreatieve mogelijkheden (picknickplaatsen). Een rode dijk is groen en toegankelijk voor
 310 wandelaars en fietsers.
- De landbouw is de (cultuur)drager van het buitengebied. Het peilbeheer moet echter ook aansluiten op de belangen van natuur en cultuurhistorie en het tegengaan van bodemdaling. Dit kan een ander soort landbouw, namelijk meer natte teelt, met zich meebrengen.

315

7. Voldoende water

Het klinkt gek in een waterrijk land als Nederland, dat we zorgen hebben of er voldoende water is. Dat klinkt nog gekker als je naar het westelijk weidegebied van het waterschap kijkt. Om de 100 meter
 320 liggen er kilometers lange sloten. Hoezo tekort aan water? Zeker na heftige regenbuien worden deze twijfels nog sterker. De enorme watermassa's kunnen niet zomaar worden weggepompt naar de afvoerkanalen en rivieren. Dat kost tijd. In Kockengen weet men waar het over gaat. Deze te bergen watermassa's komen bij droogte van pas, maar zullen niet altijd voldoende zijn. Daarom zorgt het waterschap er op verzoek van de rijksoverheid voor, dat de zoetwatervoorziening in het Westen van het land gegarandeerd blijft.

325

Dus:

- Het waterschap moet zorgen, dat gemeenten in hun stedelijk gebied water (kunnen) opslaan in waterkelders, waterpleinen en wadi's.
- Het waterschap zorgt er voor, dat in landelijk gebied waterretentiegebieden worden ontwikkeld dan wel in stand worden gehouden, zoals de Hooge Boezem bij Haastrecht en
 330 polders bij Kockengen, Bodegraven Noord en Willeskop.
- Het waterschap treft, naast de reeds bestaande wateraanvoervoorziening (gemaal De Aanvoerder), extra infrastructurele voorzieningen om zoetwater uit de Lek en het Amsterdam-Rijnkanaal het westelijk gebied in te kunnen pompen.
- 335 • Het waterschap neemt daarbij zorgvuldigheid in acht om het landschap zoveel mogelijk intact te houden en rekening houden met de belangen van bewoners en eigenaren. Communicatie is daarbij belangrijk.

- Ook onze eigen inwoners moeten profijt kunnen hebben van de extra aanvoer in tijden van droogte.

340

Ook op de hoge gronden is voldoende water nodig.

Het werkgebied van het HDSR omvat ook de Utrechtse Heuvelrug. Door geomorfologie (een zandrugstructuur met aan beide kanten afvloeiing) en de bodemsamenstelling (zand) houdt dit gebied van nature water niet makkelijk vast. Het loopt als het ware de heuvelrug direct in en af. Het waterschap zet zich er daarom voor in om het water in het gebied vast te houden.

345

Dus:

- Op de Utrechtse Heuvelrug worden zoveel mogelijk de sprengen hersteld om het water er in terug te brengen en vast te houden op de Heuvelrug;
- Op de Utrechtse Heuvelrug gaan we nauw samenwerken met gemeenten om inwoners te stimuleren om regenpijpen af te koppelen van de riolen en het water zoveel mogelijk te laten afvloeien in de grond, opdat op die manier verdroging kan worden bestreden.
- De PvdA is bereid daarvoor weer een subsidieregeling in het leven te roepen.
- We gaan met deze gemeenten ook bezien op welke wijze overvloedige regenval kan worden vastgehouden in waterpleinen e.d. om het zo opgeslagen water te kunnen gebruiken in tijden van droogte.
- Utrecht wordt ook Rainproof, geïnspireerd door het waterproject Amsterdam Rainproof.

350

355

360

8. Peilbeheer veenweidegebied

Een groot deel van het gebied van HDSR bestaat uit veenweide dat wordt gebruikt voor veeleelt. Dat kan alleen als de grond voldoende droog blijft. Om dat te bereiken moet veel water uit de polders worden weggepompt, anders verdrast het gebied. Daarom staan er overal in de polders gemalen.

365

Veen heeft de eigenschap, dat het verpulvert, wanneer het aan lucht wordt blootgesteld. Bovendien klinkt het in als het uitdroogt, waardoor de bodem zakt. Daarom moet het waterpeil voldoende hoog blijven. Het gevolg daarvan is dat het slootwater over de weidegrond kan gaan spoelen. Daar kan de boer dus weer niets mee. Dus verlaagt het waterschap zo'n beetje elke tien jaar het waterpeil in de sloten. Deze cyclus van veenkrimp en waterpeilverlaging gaat nu al eeuwen zo door en valt het beste samen te vatten met: dalen is malen en malen is dalen.

370

Dat dalingsproces heeft allerlei nare gevolgen: veen stoot CO₂ uit, veenverpulvering leidt tot uitstoot van vervuilende nutriënten, huizen en wegen zakken weg, dijken moeten voortdurend verstevigd worden, duikers breken en er moet steeds meer water uitgepompt worden. Dat hebben we goed kunnen zien in Kockengen. Toen in 2014 op 28 juli een flinke stortbui over Kockengen trok, stond het dorp binnen de kortste keren blank. Het is nu echt zaak om wat te gaan aan de voortdurende bodemdaling

375

Dus:

- Het waterschap moet daarom gemeenten helpen bij het opzetten van beleid tegen wateroverlast, zoals dat nu ook gebeurt in Kockengen en andere gemeenten.
- Het waterschap stimuleert agrariërs in het veenweidegebied om mee te doen aan een proef om via onderwaterdrainage te zorgen dat de veenkrimp met 25% vermindert. Gezien de kosten die gemoeid zijn met de proef, volgt de PvdA de proef positief-kritisch.

380

- 385 • Het waterschap zal het gebiedspeilbeleid moeten afstemmen op de proef: het waterpeil in die proef moet dus met 25% omhoog worden gebracht in de komende tijd.
- Het waterschap gaat de agrariërs voorlichten, dat zij er in hun bedrijfsvoering rekening mee moeten houden, dat de veengronden drassiger gaan worden.
- Het waterschap zal daartoe nauw samenwerken met het Veenweiden Innovatiecentrum (het VIC) in Zegveld.

390

Verdroging en bemaling bebouwd gebied in landelijk gebied

Door verdroging en voortdurende bemaling in het landelijk gebied komen gebouwen in het landelijk gebied “droog” te staan. Dat heeft funeste gevolgen voor gebouwen die geheel of gedeeltelijk zijn gefundeerd op houten palen: die palen rotten eenvoudig weg. Jarenlang heeft het waterschap er voor
395 gezorgd dat voor deze gebieden hoogwatervoorzieningen werden aangelegd. Nu steeds meer woningen in het gebied op betonnen palen staan, worden collectieve hoogwatervoorzieningen overbodig.

Niettemin vragen wij grote zorgvuldigheid in gebieden waar waterpeilaanpassingen plaatsvinden. Die
400 aanpassingen vinden plaats ter wille van de landbouw. Daar mag het bebouwd gebied niet zomaar de dupe van worden. Zo wordt bezien of de bebouwde kom van Kockengen een hoger waterpeil moet krijgen dan het omliggende landelijk gebied.

Dus:

- 405 • De PvdA vindt dat de gevolgen van peilwijzigingen voor gebouwen en wegen niet zomaar bij de eigenaren mogen worden neergelegd.
- Het waterschap dient de helpende hand te bieden bij hoogwatervoorzieningen in de vorm van voorzieningen en/of financiële ondersteuning en/of technische bijstand.

410

9. Natuur

Bij waterschappen draait alles om water. Water is nodig voor de landbouw, voor de mensen, voor de dieren en voor de natuur. Er moet altijd voldoende water zijn, niet te veel en ook niet te weinig. Bij te veel water moet het worden afgevoerd of tijdelijk worden bewaard voor in droge tijden.

Water is een essentieel onderdeel van en voor onze leefomgeving. Tot die leefomgeving hoort ook de
415 natuur. Het waterschap heeft daar vanuit haar waterzorgtaak een verantwoordelijkheid voor. De PvdA vindt dat het waterschap zich moet inzetten voor behoud en versterking van de natuur waar dat haar waterschapstaken raakt.

Dus:

- 420 • We gaan voort met behoud en versterking van de visstand door aanleg van vistrappen, natuurvriendelijke oevers, paaiplaatsen en visvriendelijke gemalen;
- We gaan ons inzetten voor behoud en verbreding van de insectenrijkdom in ons werkgebied door de aanleg van bloemrijke bermen op dijken en kades en langs de wallekanten van onze eigen watergangen;
- 425 • Waar mogelijk plaatsen we kenmerkende streekbomen en/of struiken, zoals knotwilgen en elzen in de tenen van de dijken en taluds;
- Sloten worden uitgebaggerd met de baggerspuit. Zo wordt leven gespaard in de sloot en op de oevers.
- Voor natuurgebieden moet een gematigd tarief blijven: natuur is immers er voor iedereen.

430

Invasieve exoten

Waterschappen hebben al heel lang van doen met invasieve exoten: grote waternavel, muskusratten, beverratten, de Amerikaanse rivierkreeft, enzovoort.

435 Het waterschap heeft last van invasieve exoten die de waterhuishouding en/of veiligheid in haar werkgebied bedreigen. Daarom bestrijdt het waterschap bijvoorbeeld invasieve plantenexoten die explosief groeien, zoals de grote waternavel. Een dergelijke groei tast de waterhuishouding aan: water in de sloten kan niet meer snel aan- en afgevoerd worden. Muskusratten ondergraven de dijken en vormen zodoende een gevaar voor de stabiliteit van dijken.

440 Sinds kort is de provincie aangewezen om de bestrijding te regelen van een aantal exotische invasieve dier- en plantensoorten. We willen dat het waterschap met de provincie een plan maakt om de exoten aan te pakken die raken aan de taken van het waterschap.

Dus:

- 445 • Wij stimuleren de samenwerking van het waterschap met de provincie bij de bestrijding van invasieve exoten.
- Het waterschap zet zich in om het aantal plaagdieren, zoals muskusratten, op een zoveel mogelijk diervriendelijke methodes te verminderen.
- Leidraad bij de muskusrattenaanpak zal voor de PvdA het landelijk beleid zijn (rapport Beheer van de muskusrat in Nederland van 28 mei 2018);
- 450 • Het waterschap dient zich actief in te zetten om eigenaren van de tertiaire watergangen te bewegen om invasieve plantengroei aan te pakken tijdens de jaarlijkse schoonmaak van hun sloten en andere watergangen.
- Het waterschap monitort nauwgezet de watergangen op invasieve plantengroei en vooral tijdens de najaar schouw.
- 455 • Het waterschap pakt zelf de eigen watergangen aan om de invasieve plantenexoten aldaar te bestrijden.

10. Recreatie

460 Genieten van water doen we allemaal! We zwemmen, we varen, in de winter gaan we schaatsen en we wandelen of fietsen over kades en dijken. De PvdA vindt het belangrijk om in projecten die het waterschap uitvoert, recreatie een plek te geven. We kunnen recreatie meer ruimte geven en stimuleren door bijvoorbeeld kanoroutes te creëren of te verbinden en fietspaden op dijken te leggen. De PvdA kijkt positief naar een combinatie van roeibaan, waterdoorvoer en waterberging in de polder

465 Rijnenburg. Opdat we allemaal elke dag kunnen genieten van wat Nederland tot Nederland gemaakt heeft: het water.

- Samen met de provincie gaan we kijken of het aantal zwemlocaties uitgebreid kan worden en het waterschap zorgt daar dan voor gezond zwemwater
- 470 • Bij het inrichten en beheer van kades en oevers leggen we waar mogelijk fiets- en wandelpaden aan. Ook strandjes, bankjes en picknickplaatsen mogen niet vergeten worden. Mensen moeten kunnen genieten langs het water!
- De Nederlandse cultuur en geschiedenis zijn verweven met het water. Op relevante plekken zetten wij borden neer met informatie of ontsluiten wij digitale informatie over waterbeheer in ons gebied en informatie over cultuurhistorische plaatsen.
- 475 • Waar cultuurhistorie nauw verbonden is met het waterbeheer, stimuleren we de instandhouding daarvan. Bijvoorbeeld de Doorslagsluis in Nieuwegein.

- 480 • Het varen met luchtvervuilende en lawaaierige boten wordt zo veel mogelijk ontmoedigd of verboden. Te beginnen met de Kromme Rijn. Samen met de gemeenten zorgen we voor laadvoorzieningen voor elektrische boten.
- Verkrotte bootjes worden opgeruimd, zo veel mogelijk op kosten van de eigenaren.
- Waar mogelijk leggen we kanoroutes aan en verbinden we die, opdat er bijvoorbeeld over de Kromme Rijn van Wijk bij Duurstede naar Utrecht gekanood kan worden.
- 485 • In de polder Rijnenburg mag een professionele roeibaan komen. Dat is de roeiers al heel lang beloofd. De gemeente Utrecht is aan zet om deze te realiseren; mogelijk zijn er meekoppelkansen vanuit het waterschap op het gebied van waterberging en waterdoorvoer.

11. Stedelijk water:

490 De laatste jaren heeft de PvdA gehamerd op het belang van goed water in de bebouwde kom. Er is nu terecht ook steeds meer aandacht voor, zowel in de steden als in de dorpen. We noemen dat het stedelijk waterbeheer. De stad moet zo ingericht zijn dat extreme buien opgevangen kunnen worden. Daarnaast wil ook de stedeling een mooi uitzicht en schoon water om zich heen. Hittestress moet tegengegaan worden. De groeiende samenwerking met de gemeenten is hierbij een groot goed.

495

Dus:

- Het water zal een wezenlijk uitgangspunt zijn bij de herinrichting van de bebouwde ruimte. Om blauwalg tegen te gaan moet het waterschap samen met gemeenten en provincies de doorstroming van het water bevorderen. Hiertoe kunnen samen met de gemeente en burgers wijkwaterplannen opgesteld worden.
- 500 • Regenwater hoort niet in het riool. Om wateroverlast op straat te voorkomen worden extra groene ruimtes ingericht die ook als waterberging kunnen dienen, naast pleinen en parkeergarages.
- Om wateroverlast in het stenige gebied tegen te gaan stimuleren we in onze contacten met gemeente en bouwers de afkoppeling van de regenwateraansluitingen op het riool. We bevorderen het gebruik van waterdoorlatende stenen op straten en parkeerterreinen en wadi's. Ook bergen we regenwater op of onder grasvelden.
- 505 • Rioolwater hoort niet in het oppervlaktewater. Vermijdt dus dat regenwater in het riool komt en het riool doet overlopen. Regenwater is goed voor (schoon) water in sloten en grachten.
- 510 • Groene daken en muren helpen bij het tegengegaan van te grote opwarming uit de stenige omgeving (hittestress). Groene (niet betegelde) tuinen ook. Bovendien matigt het de pieken in de regenafvoer. Wij staan voor meer voorlichting hierover. Sommige daken lenen zich goed voor regenwateropslag.
- De huidige goede samenwerking in de afvalwaterketen met de gemeenten kan verbreed worden van rioolbeheer naar alle onderdelen van het waterbeheer.
- 515 • De resultaten van de stresstesten door gemeenten en waterschap zullen leidend zijn bij de plannen voor de inrichting van de openbare ruimte.
- Water is om van te genieten. Voor de belevingswaarde van ons cultuurhistorisch erfgoed, dus ook voor de recreatieve waarde is het water zeer belangrijk. We ondersteunen het opknappen en inrichten van de Nieuwe Hollandse Waterlinie en de andere waterlinies.
- 520 • We bevorderen dat er meer bomen worden geplant, want bomen zijn nuttig in het voorkomen van hittestress

525 **12. Schoon water**

Het water dat in onze rivieren en kanalen stroomt, is de laatste jaren steeds schoner geworden. De Utrechtse grachten en singels zijn schoner, stinken niet en hebben een grotere biodiversiteit. Eigenlijk kun je overal het water inspringen zonder pukkeltjes te krijgen. Toch zijn we er nog niet. Door de klimaatverandering staat de waterkwaliteit steeds meer onder druk. In tijden van droogte en hitte

530 wordt het water te warm waardoor blauwalg en botulisme steeds weer de kop op steken. Bij hevige regenbuien treden de overstorten van de gemeenten in werking waardoor er rioolwater direct in ons oppervlaktewater komt. Dit is slecht voor de mens, maar zeker ook voor vissen en bijvoorbeeld watervogels.

535 De (intensieve) landbouw blijft een druk leggen op onze waterkwaliteit. Erfafspoeling moet tot het verleden gaan behoren. Maatregelen waardoor voorkomen wordt dat meststoffen vanuit de landbouwgronden in het water kunnen komen, moeten meer toegepast worden. De agrariërs in ons gebied verdienen een pluim voor het terugdringen van het gebruik van glyfosaat. De PvdA wil samen met de boeren uiteindelijk naar een landbouw zonder het gebruik van dit bestrijdingsmiddel.

540 Ook onze afvalwaterzuiveringen blijven een uitdaging voor de waterkwaliteit. Medicijnresten, hormonen, fosfaat, microplastics, insecticiden en zware metalen zijn stoffen die we steeds beter in beeld krijgen. We hebben hier de afgelopen jaren steeds aandacht aan besteed, maar we zijn er nog niet. We moeten opzoek naar (nieuwe) technieken om deze stoffen uit ons water te halen en ons water nog schoner te maken. Dit kan bijvoorbeeld door een extra zuiveringsstap toe te voegen aan de

545 bestaande zuiveringen. Zo zijn er meer mogelijke aanpakken. Als de proeven en pilots tot voldoende inzicht hebben geleid, moeten we tot keuzes komen. De aanpak moet dan snel en krachtig zijn. Overleg met artsen en apothekers kan leiden tot andere keuzes van geneesmiddelen met dezelfde genezende werking, maar minder schadelijk voor het oppervlaktewater.

Ook het terugwinnen van grondstoffen uit ons afvalwater biedt goede perspectieven. Alginaat is een materiaal dat door de waterschappen heel goed uit de zuivering gewonnen kan worden, met name uit onze nieuwe zuivering in Utrecht. Deze zuivering gaat werken volgens de nieuw ontwikkelde zuiveringsmethode Nereda. Alginaat wordt veel in de medische- en voedselindustrie gebruikt. Het is ook toepasbaar in de bouw, voor de verduurzaming van beton en asfalt. Juist het alginaat van de rioolwaterzuiveringen is voor dat laatste ideaal. Naast alginaat zijn voor HDSR met name fosfaat,

555 biomassa en cellulose kansrijk te winnen grondstoffen. In een circulaire economie houden we geen afval meer over, afval wordt weer een grondstof.

Dus:

- 560 • De afspraken zoals we die hebben gemaakt in de KaderRichtlijn Water moeten met volle inzet worden uitgevoerd. De chemische en biologische doelen uit de KRW moeten we in 2027 halen.
- We stimuleren schoonmaak bij de bron. We gaan in overleg met zorgverleners om bij medicijngebruik al thuis, verzorgingshuis of in het ziekenhuis de resten op te vangen.
- 565 • We blijven in overleg met de landbouwsector om meststoffen en pesticiden in het oppervlaktewater verder terug te dringen
- Onderzoek naar energiebesparing bij zuiveringen wordt voortgezet. Maar de bijdrage van de waterschappen is breder dan dat: op de terreinen van HDSR kunnen zonnepanelen geplaatst worden.
- 570 • Het overgebleven terrein van de rioolzuivering in Utrecht moet in de toekomst beschikbaar blijven voor de nieuwbouw van de zuivering, opdat het waterschap altijd zijn taak uit zal kunnen blijven voeren.

- Het terrein kan nu, naast een zuiveringsdoel, tijdelijk ook een ander maatschappelijk doel krijgen. Samen met de gemeente Utrecht moet gekeken worden hoe de grond ingezet kan worden voor bijvoorbeeld een fietspad en recreatie in combinatie met educatie over het waterschap.
- HDSR moet zich de komende jaren actief inzetten voor onderzoek naar betere zuivering voor bijvoorbeeld de verwijdering van medicijnresten en microplastics. Hiertoe is na de sloop van de huidige installatie in Utrecht terrein voor pilots beschikbaar.
- Aquafarm is hierbij een interessant concept. Aquafarm is een alternatieve zuiveringsmethode waarbij er gezuiverd wordt met planten en kleine organismen, zoals wormen en mossels. Hierdoor kan er uit het afvalwater biomassa gehaald worden en worden bovendien potentieel medicijnresten uit het water gefilterd.

585 **13. Duurzaamheid en innovatie**

In Parijs zijn internationale afspraken gemaakt om de CO2 uitstoot te verminderen en daardoor de wereld een leefbare plek te kunnen houden voor de komende generaties. De Partij van de Arbeid (PvdA) vindt de gemaakte afspraken heel belangrijk. Het waterschap moet ook haar steentje bijdragen om de klimaatdoelen te halen. Daarom moet duurzaamheid in de hele organisatie van het waterschap een plek krijgen. Waar mogelijk moeten grondstoffen worden teruggewonnen en energie worden opgewekt. Het waterschap kan meer energie opwekken dan ze zelf gebruikt. Investeren in innovaties is daarbij cruciaal. De gemeenten in het gebied van HDSR moeten ook een “regionale Energiestrategie” (RES) op gaan stellen: hoe kan de gemeente energiezuiniger worden en meer duurzame energie gebruiken. Het waterschap moet hierbij actief de dialoog opzoeken om de mogelijkheden van bijvoorbeeld warmte uit het oppervlaktewater onder de aandacht te brengen.

Dus:

- HDSR is in 2025 voor 60% energieneutraal, in 2040 minimaal voor 100%. Daartoe moet een concreet stappenplan worden uitgewerkt met verschillende scenario's.
- Op minstens één zuivering moet de komende jaren een test gedaan worden met het afvangen of voorkomen van de vrijkomende CO2 en methaan.
- Overall waar het waterschap ruimte heeft, moet geïnvesteerd worden in duurzame energie. Wij willen de terugverdientijd van maximaal 15 jaar niet als in beton gegoten nemen; innovatie brengt ook risico's met zich mee die het waterschap binnen bepaalde grenzen best kan lopen. Bij een langere terugverdientijd is er meer ruimte voor innovatie.
- De rioolwaterzuivering in Nieuwegein is op dit moment al een energiefabriek. Zij levert meer energie dan zij gebruikt. Dat willen wij de komende jaren uitbreiden. De zuivering van Nieuwegein is door de aanwezige infrastructuur ideaal om als centraal punt voor energieopwekking te dienen. Hiertoe moet de slibvergisting worden uitgebreid om uit het slib van onze zuiveringen biogas te maken. Deze plannen moeten in de komende collegeperiode gemaakt worden, opdat de extra vergister in 2022 in bedrijf gesteld kan worden.
- Daarnaast moet er op de zuivering in Nieuwegein een pilot gestart worden voor het vergisten van berm- en slootmaaisel.
- De waterschappen zijn de grootste producent van biogas in Nederland. Er zijn kansen dit verder uit te breiden. Wat de PvdA betreft moet HDSR de dialoog met de gemeenten blijven zoeken om deze met ons biogas te helpen bij het aardgasvrij maken van woonwijken.
- Naast het toevoegen van biogas kunnen de zuiveringen van HDSR door hun ligging ook een ideale testlocatie zijn voor het bouwen van elektrolyse apparaten om waterstof in plaats van

- 620 aardgas aan woonwijken te leveren. Overtollige energie die beschikbaar zou kunnen zijn uit de duurzame energiebronnen, aanwezig op de zuiveringen, kan dan ook direct omgezet worden in waterstof. De PvdA zal zich hier voor inzetten.
- HDSR kan met haar restwarmte uit de zuivering in Utrecht een bijdrage leveren aan de stadsverwarming. Potentieel is hiermee op een duurzame manier 80% van de wijk Overvecht van warmte te voorzien.
  - 625 • HDSR heeft een ambassadeursrol waar het warmte uit oppervlaktewater betreft. Gemeenten moeten dit bij het opstellen van de “regionale energie strategieën” als een volwaardige optie meenemen.
  - Grondstoffen terugwinning uit ons afvalwater is belangrijk. De komende periode moet onderzocht worden naar mogelijkheden voor alginaatwinning in Utrecht en terugwinning van cellulose in Leidsche Rijn. Maar ook biomassa en meer fosfaatwinning zijn kansrijke opties.
  - 630

14. Samenwerking

635 Een goede organisatie heeft goede banden met de omgeving. Je werkt niet alleen samen met anderen om kosten te besparen, maar ook om elkaar te stimuleren in het vinden van een slimme aanpak of het bevorderen van innovatieve technieken. Zo werkt het waterschap landelijk nauw samen met andere waterschappen, bijvoorbeeld in de Stowa (STichting Onderzoek Waterschappen), Rioned (kennisinstituut voor de gemeenten), LTO (Land- en TuinbouwOrganisatie). Maar zeker ook lokaal met overheden (in WINNET en de CRA), in de veiligheidsregio en met bijvoorbeeld agrarische natuurverenigingen.

640

Dus:

- De samenwerking in innovatie met de andere waterschappen en hun wetenschappelijk adviseur de STOWA moet met kracht worden voortgezet. De afspraken met het Rijk inzake de energiebesparing en het tegengaan van de uitstoot van CO2 moeten gehaald worden.
- 645 • Het samenwerkingsverband WINNET met de gemeenten in het werkgebied van HDSR om te komen tot besparingen in de afvalwaterketen kan gaandeweg uitgebreid worden op het gebied van het verhogen van de kwaliteit.
- Samen met de Provincie Utrecht, de Veiligheidsregio Utrecht en de gemeenten in het beheersgebied van HDSR wordt samengewerkt in de Coalitie Ruimtelijke Adaptatie (CRA). Binnen de CRA wordt gezocht naar methoden om de gevolgen van de klimaatverandering op te vangen. De CRA zal uitgebreid moeten worden naar het gehele beheergebied en de inzet van de partners moet verhoogd. Ook in financiële zin.
- 650 • Kockengen heeft geleerd, dat HDSR nog niet voldoende is voorbereid op calamiteiten. Daarom moet met het toenemen van de klimaatproblematiek (hevige en langdurige slagregens of droogteperiodes) de samenwerking met de veiligheidsregio niet alleen gericht worden op protocollen, maar ook op concrete plannen en oefeningen voor aangewezen gebieden.
- Het natuurbeleid en de inrichting van het water in de provincie Utrecht moeten samen één geheel vormen. Dat vereist een nauwe samenwerking.
- 660 • De samenwerking met de LTO en de agrarische natuurverenigingen heeft al zijn nut getoond bij het bevorderen van spuitvrije zones en spuitdoppen, erfafspoeling, baggerspuiten, mestvrije zones en watergebruik. De inzet van die organisaties werkt stimulerend om al hun leden mee te krijgen.
- Bij het opstellen en uitvoeren van de watergebiedsplannen is samenspraak beter dan slechts inspraak, dus zoveel mogelijk bewoners worden al vooraf betrokken bij het maken van de plannen of er wordt concrete samenwerking gezocht met burgerinitiatieven.
- 665

15. Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen

670 Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (MVO) is een plicht van alle overheden, dus ook van de waterschappen. De PvdA heeft op dit onderwerp in het waterschap gedurende de afgelopen jaren belangrijke resultaten geboekt. We zien deze onder andere terug in de scores van HDSR op het gebied van duurzaamheid, innovatie, social return (bijv. mensen een kans geven die moeite hebben op de arbeidsmarkt, creëren van stageplekken), energie- en inkoopbeleid. De inspanning van de PvdA op 675 duurzaamheid is vooral gericht op het sociale en het milieubelang: zuinig omgaan met grondstoffen en het tegengaan van het achterlaten van vervuilende stoffen in onze omgeving.

Dus:

- 680 • De PvdA staat voor het in stand houden en creëren van een goede leefomgeving voor mens, dier en plant in het werkgebied van het waterschap, bijvoorbeeld de biodiversiteit ten aanzien van weidevogels en insecten.
- Om te weten wat het meest aantrekkelijke alternatief is uit scenario's voor een investering gebruiken we de Maatschappelijke Kosten en Baten Analyse (MKBA). Als verschillende varianten een positieve uitkomst van de MKBA hebben, zullen wij in de daaropvolgende 685 politieke afweging de duurzaamheid zwaarwegend laten zijn.
- De PvdA geeft ruimte aan het verantwoord toepassen van innovatieve technieken bij de uitvoering van de taken van het waterschap. Voorbeeld hiervan is de al in aanbouw zijnde rioolwaterzuivering in Utrecht, waarbij de zgn. Nereda techniek wordt toegepast. Andere mogelijkheden liggen op terreinen als: energiebesparing, zuivering op medicijnresten en 690 microplastics, onderzoek naar energieopwekking en hergebruik van grondstoffen. De uitvoering doen we het liefst in samenwerking met derden, zoals warmte-uitwisseling ten behoeve van stadsverwarming.
- Op het gebied van 'Social Return' behoort HDSR, mede door de inzet van PvdA, tot de koplopers onder de waterschappen in het realiseren van kansen voor mensen met wat afstand tot de arbeidsmarkt. Dat beleid zetten we door en er komt nog meer aandacht voor het 695 realiseren van stageplaatsen. Bovendien is er aandacht voor de arbeidsvoorwaarden als er in opdracht van het waterschap wordt gewerkt. In het waterschap zelf wordt voor het aanstellen van medewerkers geen gebruik gemaakt van 'payroll' constructies.

700 16. Internationale solidariteit

De kern van het denken van de Partij van de Arbeid is de onderlinge solidariteit. Dit omvat nadrukkelijk ook de internationale solidariteit. Niet door geld te geven, maar door concreet te helpen met het geven van adviezen en het helpen bij activiteiten. Daarbij kunnen stages voor mensen vanuit de partnerlanden zeer nuttig zijn voor wederzijdse kennisoverdracht. Samenwerking met de 705 universiteiten en hogescholen bieden daarbij extra mogelijkheden. We richten ons op concrete projecten.

Dus:

- 710 • We blijven medewerkers de kans geven om voor beperkte periodes van enkele weken hulp te bieden in landen met een watervraag. De komende periode moet een heroriëntatie van de focuslanden plaatsvinden, waarbij wij wel vast willen houden aan het maximum van drie landen.
- HDSR ondersteunt op deze manier vooral door adviezen en trainingen te geven op het gebied van sanitatie en waterzuivering.
- 715 • Deze steun vindt plaats in projectvorm.

17. Organisatie

Een van de mooie kanten van de waterschappen is hun leeftijd en rijke geschiedenis. Het waterbeheer heeft altijd een grote invloed gehad op de inrichting van ons gebied. Het werken aan dijken is in het gebied van HDSR al in 1122 begonnen toen de Kromme Rijn en in 1285 de Hollandsche IJssel werden afgedamd. We hebben Vreeswijk te danken aan de wens van Utrecht en Amsterdam om met boten vanaf de Rijn bereikbaar te zijn. Ondanks hun leeftijd spelen de waterschappen zeer actief in op de nieuwe ontwikkelingen. Door grote innovatie verbetert niet alleen de duurzaamheid, maar verhoogt ook de efficiëntie en kwaliteit van het werk. De innovatie van het bestuur dient ook in het waterschap afgerond te worden. Benoemde bestuursleden, dus de zogeheten geborgde zetels, zijn uit de tijd.

Bestuursleden dienen geen groepsbelang te vertegenwoordigen. Alle bestuursleden dienen in directe verkiezingen door de burgers gekozen te worden.

De PvdA zet er sterk op in om zo klaar te zijn voor de toekomst.

Dus:

- 730 • De cultuur van de organisatie kan nog transparanter; ze moet openstaan voor nieuwe of andere ideeën en werkwijzen. In de omgang met de inwoners valt nog steeds een slag te maken.
- 735 • Klantgerichtheid is iets dat continu aandacht moet hebben, onder andere in de digitale dienstverlening. We willen bedrijfsblindheid voorkomen door een klantenpanel in te stellen. Dit panel krijgt het recht om adviezen uit te brengen aan het bestuur van het HDSR.
- 740 • Er is geen rechtstreekse opleiding voor het werken in een waterschap, terwijl er veel nieuw personeel nodig is, nu en in de toekomst. Om medewerkers de kneepjes van het vak te leren wordt het systeem van meester-gezel gehanteerd.
- 745 • Goede ideeën van medewerkers willen we belonen via een vergoeding dan wel via de opdracht om het idee verder uit te werken of in te voeren.
- 750 • Om bij de inwoners duidelijk te maken wat het waterschap doet, besteden we aandacht aan voorlichting. Bijv. eenvoudige filmpjes waarin wordt aangegeven wat we doen (scholen), maar ook waterberging, natuur etc.
- 755 • We automatiseren veel. Dat is goedkoper, maar maakt ons soms ook kwetsbaar. Een hacker kan meer kapot maken dan je lief is. Jaarlijks willen we daarom een rapportage over risico's die samenhangen met het gebruik van de ICT (zowel op kantoor als bij gemalen pompen en sluizen). Hierbij hoort bewustwording van eigen personeel en een test door buitenstaanders.
- Democratisch bestuur betekent alle bestuursleden gekozen dienen te worden. Als eerste stap kan het advies van de AdviesCommissie Water gevolgd worden: beperking van de geborgde zetels tot 2 voor de landbouw, 2 voor natuur en 2 voor bedrijven (één vanuit de werkgevers en één vanuit de werknemers) en geen verplichte deelname in het college.